

QUÈ FER PERQUÈ EL FUTUR DE LA MEDICINA SIGUI PLE D'ESPERANÇA

Antoni Bayés de Luna

Catedràtic de Cardiologia. Universitat Autònoma de Barcelona.
Director de l'Institut Català de Cardiologia. Hospital de Sant Pau. Barcelona.

La sanitat ha experimentat un canvi profund en els últims anys. S'ha passat d'una medicina individualista basada en l'ull clínic i en la relació metge-malalt, en la qual predominava la confiança i la privacitat, a la medicina basada en l'evidència i sustentada en el sistema MIR. Aquesta nova medicina, que certament ha representat una gran millora assistencial, a causa dels enormes avenços tecnològics i de l'envelliment de la població, representa un cost sanitari molt elevat. El metge és ara un assalariat i la seva situació, que en gran manera es guia per protocols diagnòstics i terapèutics, sovint presenta desequilibris assistencials per les restriccions pressupostàries que hi ha. Això ha propiciat un desencís dels professionals de la sanitat que ha repercutit en la relació metge-malalt. Ara el metge forma part d'un equip i el malalt és sovint un número d'història clínica o de llit d'hospital.

Tenint en compte, doncs, com està la medicina en aquests moments al nostre país, permeteu-me que exposi en forma de decàleg quins són des del meu punt de vista els 10 aspectes que un jove que vol estudiar medicina ha de considerar perquè a l'hora de prendre la decisió de ser metge ho faci amb la sensació que ha escollit una professió, que pot ser molt engrescadora i apassionant, i que pot tenir un futur ple d'esperança.

1. Estar segur que la seva vocació és la medicina. Això significa que tingui la convicció interior que el fer de metge és una tasca que l'il·lusiona i que li permetrà assolir els seus ideals des del punt de vista de realització personal i professional. Ha de tenir en compte que exercir la medicina inclou aspectes assistencials, docents i de recerca. Voldria fer èmfasi en el fet que els tres aspectes tenen una vessant vocacional molt intensa. La vocació ha de ser ben clara perquè en general la seva feina no serà ni molt remunerada econòmicament ni li donarà actualment massa prestigi social, i és per això que l'ha d'escollir només si li pot donar satisfaccions íntimes molt intenses.

2. Elecció del lloc de formació. Encara que actualment hi ha hagut una gran millora en l'ensenyament de medicina a totes les facultats del nostre país i de l'Estat Espanyol, és necessari que l'estudiant, durant la llicenciatura i més tard en el període MIR, sàpiga triar el centre en el qual trobarà la millor formació.

Els anys d'especialització són claus per a la seva formació i, per tant, ha de buscar el lloc que reuneixi les qualitats d'excel·lència, tant des de l'aspecte assistencial i de recerca com també de les relacions humanes i professionals.

3. Elecció del "mentor". És prioritari que s'adoni del que significa trobar una persona que, al mateix temps que l'ajuda a formar-se, el guia cap al camp per al qual està més dotat i li sap inculcar quines han de ser les seves prioritats. El mentor ha d'ensenyar-li no tan sols coneixements científics concrets sinó també, especialment, com els pot adquirir per ell mateix. Ha de fomentar la seva formació i procurar que sigui integral; ha d'aconseguir que gaudeixi fent assistència i veient malalts, que al capdavant és el més important; però també que sàpiga fer recerca i publicar, que en definitiva és el que queda i, finalment, que tingui temps i ganes d'ensenyar. El mentor ha de saber transmetre-li com tenir seguretat en ell mateix, en les seves possibilitats; ha d'ensenyar-li a saber prendre decisions; a entusiasmar-se amb les noves línies de recerca i amb la tasca assistencial; a procurar que no es deixi –utilitzem una paraula ara de moda– manipular amb mentides o enganys, o enlluernar amb promeses d'un present immediat còmode; i que sigui conscient que especialment quan s'és jove és important veure món i contrastar opinions, i que això no ha de comportar cap risc, ans al contrari.

El mentor ha d'ensenyar que s'ha d'afavorir que hi hagi bon ambient al lloc de treball, i que rectificar és de savis i que equivocar-se no és el més greu; el que és greu és no adonar-se'n o no acceptar que un s'ha equivocat. La intel·ligència és no sols capacitat d'entendre un concepte científic complex o de memoritzar coneixements, sinó també i sobretot tenir imaginació –Einstein considerava que la imaginació és més important que els coneixements–. El jove metge ha d'aprendre també a dirigir grups de treball i a transmetre informació i –i això és molt important– ha de saber controlar les emocions. Com ja deia Aristòtil fa més de 2000 anys: "Qualsevol es pot enfadar, això està a l'abast de tothom, però enfadar-se amb la persona adient, amb una causa justificada, en el moment oportú, i en el seu punt just, això certament és privilegi dels elegits". Naturalment no es pot oblidar la importància que té l'amistat i que per ser feliços s'ha de saber compartir família i treball. No hi ha res millor que la poesia per expressar en deu segons

tot això que el mentor, crec jo, ha de transmetre. El poeta Joan Maragall diu:

Vigila, esperit, vigila
No perdis mai el teu Nord
No et deixis dur a la tranquil·la
Aigua mansa de cap port.

4. La recerca: anem fent camí. La recerca ha estat l'assignatura pendent de la medicina al nostre país. Fins fa molt poc hem estat a un nivell molt baix respecte de la majoria dels països occidentals europeus i dels Estats Units. Com recentment demostrava la revista *Nature*, Espanya està a la segona divisió de la recerca i això es deu en gran part al fet que no s'hi ha dedicat des del Govern els recursos necessaris (< 1% PIB, comparat amb el 2% a Europa, i el fet que a Espanya hi hagi la meitat de científics que a Europa per 100.000 habitants). Tampoc no hi ha hagut al nostre medi la cultura més idònia en aspectes claus com és treballar en equips interdisciplinaris i supranacionals i en la gestió de patents (10 vegades més patents a Suïssa que a Espanya amb només el 30% més de pressupost).

De tota manera, això està canviant. Ara és l'hora de l'esperança també en aquest camp. Deixeu-me, doncs, que envii un missatge, que vull que sigui positiu, de la situació actual. S'ha incrementat menys del que s'esperava i del que seria necessari, però almenys sembla que hi ha una conscienciació per part del Govern per millorar el pressupost per a recerca i desenvolupament. Però si volem que aquesta millora es consolidi, és també imprescindible que se solucioni la situació contractual dels investigadors, especialment als joves, que ara és molt precària. Amb tot i malgrat aquestes reserves, crec fermament que ja hi ha prou caliu científic, tal com ho demostra el fet que grans investigadors del nostre país que estan treballant fora hagin ja decidit tornar per ajudar que per fi ens situem en el camp de la recerca al nivell que ens correspon. És hora, doncs, que el jove estudiant ho tingui en compte perquè crec sincerament que és aquest un moment idoni perquè pugui formar part dels elegits que participaran d'una manera activa en la millora de la recerca al nostre país. Ha de pensar que sempre, sigui quina sigui la seva especialitat, es pot fer recerca. L'únic que necessita és inquietud científica, constància i un medi adequat.

Permeteu-me que recorri de nou a la poesia, en aquest cas a Miquel Martí i Pol quan diu: "Tot està per fer.... però tot és possible". I continua: "Qui ho ha de fer... sinó tots".

5. Medicina preventiva. El jove aspirant a metge ha de saber que la prevenció de les malalties és molt important. Està clar que hi ha aspectes de tipus genètic, i d'això en parlarem a continuació, que s'escapen, de moment, al nostre control, però és necessari que conegui la importància de combatre els factors de risc que tant perjudiquen la nostra salut. Dins del

camp cardiovascular, no hi ha dubte que les campanyes de prevenció dirigides a la població en general, com ara el Dia Mundial del Cor, que vam posar en marxa durant la nostra presidència de la Federació Mundial del Cor, han demostrat ser d'una gran eficàcia i per això han merescut aquest any un Premi especial de les Nacions Unides. El metge ha de participar en totes aquestes campanyes i ha de saber motivar els ciutadans en general i els seus pacients en particular perquè les segueixin. Els malalts no només tenen drets sinó també deures i un dels més importants és el de col·laborar activament amb el seu metge en el control de la seva salut.

6. Medicina predictiva. En els últims 50 anys, des del descobriment per Watson i Crick de l'estructura de l'ADN, s'ha anat evolucionant en el coneixement de la importància dels gens en el desencadenament de moltes malalties. El projecte genoma humà permetrà avançar, encara que desgraciadament no tant de pressa com desitjaríem, en la prevenció i tractament de moltes malalties ara incurables. Per tant, es pot dir que hem entrat en la fase de la medicina predictiva, en la qual es podrà saber amb molt de temps per endavant com serà el futur sanitari de tots nosaltres. Això, que tindrà uns innegables avantatges a l'hora de poder aplicar en alguns casos tractaments innovadors i curatius, ha de ser compatible amb el dret a la intimitat i altres aspectes bioètics dels quals parlarem més endavant.

7. Participació en el control del cost sanitari. Els professionals de la medicina han de tenir cada vegada més responsabilitat en la despesa sanitària. Tal com afirma Guillem López Casanovas en el seu llibre *El control del gasto sanitario*, exercir correctament aquesta responsabilitat comporta que se sàpiga quins són els costos de la presa de decisions clíniques i que se segueixi un model de gestió que es basi en l'anàlisi cost-efectivitat dels diagnòstics i tractaments. Hem de tenir en compte que els diners són limitats i s'han d'utilitzar de la millor manera. Perquè això sigui així cal que els metges participin activament en la presa de decisions en tots aquests aspectes. Això, n'estic segur, comportarà una millora de la relació entre gestors de la sanitat i els metges i la resta de personal sanitari.

8. Aspectes socio-sanitaris. Avui dia no es pot fer medicina sense considerar el que representa l'ajuda als més dèbils del nostre entorn, els vells, els marginats, els discapacitats físics o psíquics i els immigrants. El metge jove ha de demostrar també la seva solidaritat amb els països en vies de desenvolupament i amb les associacions governamentals o no governamentals que intenten ajudar-los. Si bé és cert que pot ser decisiu per a la seva formació fer una estada en un centre de recerca d'alt nivell mundial, també és molt formatiu anar, per exemple, un estiu a un país subsaharià per comprovar com hi pot haver encara en aquest món diferències tan abismals.

9. Recuperar la relació metge-malalt. Com ja hem comentat, la relació metge-malalt està en crisi. En gran part això és a causa del fet que s'ha despersonalitzat la tasca de metge. És necessari doncs que el jove estudiant s'adoni que ha de ser per a ell una prioritat aconseguir que la relació humana que tingui amb els seus malalts sigui excel·lent i formi una part molt important de la seva tasca professional. El metge no només ha de saber diagnosticar i tractar les malalties, sinó que també ha d'estar pendent dels seus malalts des del punt de vista psicològic. No és bo que es desconnecti d'aquesta responsabilitat ni en el moment que abandona l'hospital. Naturalment, això s'ha de fer compatible amb el descans i l'esbarjo necessaris per poder fer la tasca amb més energia.

10. Aspectes deontològics i bioètics. Si la bioètica i la deontologia mèdica sempre han estat importants, ara encara ho són més. Hem de considerar els grans problemes plantejats des del punt de vista assistencial, com són l'avortament i l'eutanàsia, en els quals s'ha de tenir molt en compte l'autonomia del pacient, i els derivats dels grans avenços que s'estan produint en la recerca biomèdica, en què estan en joc problemes tan importants com són quan i com comença i acaba la vida. Aquestes són situacions en les quals entren en joc sentiments molt íntims, i per això crec que és necessari posar de manifest que el jove metge, sigui quina sigui la seva ideologia i les seves creences religioses, ha de saber impregnar tota la seva actuació i la seva presa de decisions d'un gran respecte a la dignitat de l'home i als valors d'honestedat i solidaritat. Penso que aquesta Reial Acadèmia té molt a dir en aquests aspectes i és certament el fòrum ideal per debatre'ls i arribar a conclusions que puguin servir de reflexió per als metges en particular i la societat en general. Em consta que així ho està fent i me'n congratulo que així sigui.

Aquestes són, entre d'altres, les reflexions que crec s'han de fer els estudiants perquè s'adonin que el futur de la medicina, encara que ha experimentat uns canvis molt profunds, pot ser certament engrescador i ple d'esperança. Qualsevol que sigui el camí que triïn, des de la medicina més propera al malalt, com és la medicina de família, fins a la recerca més avançada, tindran l'oportunitat de fer una tasca ben feta que sigui útil per als seus malalts i la societat en general i que, a més, els ompli de joia a ells com a persones.

QUÈ FER PERQUÈ EL FUTUR DE LA MEDICINA SIGUI PLÈ D'ESPERANÇA

La sanitat ha canviat profundament en els últims 10 anys. S'ha passat d'un sistema basat en l'ull clínic i la relació metge-malalt, en la qual preeminava la confiança i la privacitat, a la medicina basada en l'evidència i sustentada en els avenços tecnològics.

El metge és ara un assalariat i la seva activitat, basada en protocols diagnòstics i terapèutics, sovint presenta desequilibris assistencials, deguts a restriccions pressupostàries. Això ha propiciat un desencís dels professionals que ha repercutit en la relació metge-malalt.

Amb la finalitat de véure amb esperança el futur de la medicina, s'apunten deu aspectes que hauria de tenir en compte tot aquell que desitgi dedicar-se a ella: estar segur que la seva vocació és la medicina; elecció del lloc de formació; elecció del "mentor"; importància de la recerca; medicina preventiva; medicina predictiva; participació en el control de la despesa sanitària; aspectes sociosanitaris; recuperació de la relació metge-malalt, i aspectes deontològics i bioètics.

QUÉ HACER PARA QUE EL FUTURO DE LA MEDICINA ESTÉ LLENO DE ESPERANZA

La sanidad ha cambiado profundamente los últimos 10 años. Se ha pasado de un sistema basado en el ojo clínico y la relación médico-paciente, en el que predominaba la confianza y la privacidad, a la medicina basada en la evidencia, sustentada en avances tecnológicos. El médico es ahora un asalariado y su actividad, basada en protocolos diagnósticos y terapéuticos, presenta desequilibrios asistenciales, debidos a restricciones presupuestarias. Ello condiciona desencanto por parte de los profesionales y repercute en la relación médico paciente.

Con el fin de ver con esperanza el futuro de la medicina, se apuntan diez aspectos que debería contemplar todo aquel que quiera dedicarse a ella: estar seguro de que su vocación es la medicina; elección del lugar de formación; elección del mentor; importancia de la investigación; medicina preventiva; medicina predictiva; participación en el control del coste sanitario; aspectos sociosanitarios; recuperación de la relación médico-paciente, y aspectos deontológicos y bioéticos.

Si se tienen en cuenta estos aspectos, el futuro de la medicina puede ser excitante y estar lleno de esperanza.

WHAT CAN BE DONE TO ENSURE THAT THE FUTURE OF MEDICINE IS FULL OF HOPE?

The health service has undergone radical changes in the last 10 years, passing from a system based on the physician's eye and the physician-patient relationship – in which trust and privacy were of prime importance – to evidence-based medicine, based on technological advances. Physicians are now employees and their activity, ba-

sed on diagnostic and therapeutic protocols, is hampered by budgetary restrictions, leading to disillusion among health professionals and affecting the physician-patient relationship.

For the future of medicine to be one of hope, ten key issues should be taken into account by anyone wishing to join this profession: certainty that medicine is one's voca-

tion, choice of place of training, choice of mentor, the importance of research, preventive medicine, predictive medicine, involvement in controlling health costs, social and health aspects, recovery of the physician-patient relationship, and deontologic and bioethical issues.

If these elements are kept in mind, the future of medicine could be exciting and full of hope.